

Náša moč

Glasilo za slovensko delavstvo.

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 47.

V Ljubljani, dne 2. novembra 1906.

Letnik I.

Živio rak!

Kar je mlado, ljudstvo
mika, staro nič več ne velja.
Tisoč in ena noč.

Rakov poznamo več vrst. Svojega raka imajo zvezdoznanci na nebu. Raki pravijo knjigotržci knjigam, ki jih dobe nazaj. Rastline, ljudje, pa tudi živali bolelijo ne ravno redko za strašno boleznijo, ki ji pravijo rak. Pravi rak, ki si ga mislimo mi, je pa žival. Nihče ni še preštel rakov, ki so na svetu. Majhni so pa tudi dolgi do 30 cm. Raki se počasi razvijajo. Naša žival ima več parov nog. Je gibčen naš rak, ker plava pa hodi tudi in sicer z zadnjo stranjo in ne tako kakor druga živa bitja z glavo naprej. Rakova kri je navadno brez barve. Le nekaj rakov je tako srečnih, da se jim pretaka po žilah višnjeva ali pa rdeča kri. Vsi raki tudi nimajo srca. Da ima rak ščipalnice, ve vsak. Pod svojim trdim košom skriva rak nad vse okusno meso. Če vržeš raka v krop, postane rdeč.

Slavna žival je rak. A čaka ga še večja, da, svetovna slava.

* * *

»Čudno se suka svet v današnjih časih. Ni še dolgo, ko smo neomejeno vladali mi! Ta nerazsodna množica, te nižje vrste ljudje so se nam klanjali za medene, sladke besede naše. Na migljaj z mazincem so nam klicali živio, slava in pa na zdar! Zdaj ni več tako. Le tu in tam se še posreči, da mi, liberalna gospoda zmagamo. Je komaj še le pet let, ljudje, ko smo le udarili pa so prišli na naš shod v množicah gosposki naši ljudje. Umazani delavci so nam sicer hoteli razbiti shod. A dobri naš prijatelji, svetnik ljubljanske po-

licije s svojimi policisti pa Predovič s svojimi hlapci so nas obvarovali, da niso prišli delavci na naš shod. A zdaj je Podgoršek v Ameriki, naših javnih shodov pa tudi več ni. Za nič so tudi Predovičevi hlapci. Slabo se nam godi, slabo! Pride splošna in enaka volilna pravica. In ta nas bo strla v prah in pepel. Kaj bo! Kaj bo! Tako je govoril Ivan Črnobratati že pozno zvečer v gostilni seve. — Gube so se pojavile po licih slavnih navzočih veljakov in vodnikov slovenske narodno-napredne stranke. Kaj električna krasna razsvetljava, kaj slastne jedi in pijače! Črnobratati poje mrtvaško pesem sam. On, pogumni, drzni, neustrašeni...

A med gospodo najpametnejši ni mogel držati nikakor jezika za zobmi. On je človek, ki zna in ima vse. Ima grajščino, pa konje in kočije, pa še voznje slavne aemonske (ljubljanske) občine navrh. In zahreščal je: »Gospoda, tu nas ne reši nihče drugi, kakor Kham. Na konje se razume malo manj ko jaz. Zato je pa le on naš spasiitelj in rešitelj!

In zasvetile so se gospodi slavni oči. Sicer kdosigavedi kako veseli Khama bili niso. Saj še nedavno je on, ki se razume na konje, na kranjskega deželnega zbora galeriji upil, žvižgal pa kazal Savanski sabljač pesti gospodi narodno-napredni. Da celo klical živio zastopnikom zabite množice, ki je tu zato, da redi pa kliče živio zase napredni gospodi svobodni. Pa to nič ne dě. Saj v sili nebodigatreba celo muhe je. Graščak, voznik, pa izvošček, liberalni veljak, je poklical rešnika, spasiitelja. Zasmilila se je »mlademuhu prihodnjemu vodniku« stara gospoda. Cvenk in ženki dobi, ki govori in stori gospodi pa bogatašem vseh lepe stvari. Spoštovanje pač zaslužijo zbrani ti

veljaki ljudje, zasluženi tako — za svoj žep. In rekel je: »Rešim vas, gospodje, sicer seveda le, kar se sploh še rešiti dá. A storim to le, ako mi dovolite, da storim, kar sam vem, kako li naj storim. Pa so poslušali modre njegove načrte. In razlagal jim je, kako da misli pridobiti zase in pa seveda tudi zanje to umazano, po potu smrdeče, od njih doslej tako zaničevano delavstvo, mob, kakor so in še zdaj pravijo. Kaj, Akademii, kaj, Prosveta, pa delo drugih mladih liberalnih ljudi. On, le on in nihče drugi je sposoben, da reši liberalno barčico potopa. Poslušali so ga še nekako radi! Ki utaplja, se oprime slamnate bilkice. In nad vse jim je bil pa on vseh, ko je zaklical: »Zlodja, še žrebce sem ukrotil, ko sem služil pri žrebčarjih. In odlikoval sem se med žrebčarji. Če bi se ne, bi pa narednik med žrebci ne bil postal. In moba, tega delavstva naj bi ne ukrotil jaz?« In vesela je bila gospoda narodno napredna njega, ki celo žrebce ukroti. Kar takoj je postal duša stranke, njen tajnik, plačan seveda. Veseli so bili vsi, vsi. Vsi? Ne, eden ne. Črnobratati je zdehnal in glasno zamrmral: »Delajte, kar hočete. Zaspan sem. Spat grem. Če bom kaj imel, bom dal, če ne pa f... H kapucinom v Loki na hrano hodit se mi zdi še prezgodaj. Drugi so slavili po svoje novega generala, dokler jih ni pozdravilo jutranje sonce tam blizu šentjakobskega mostu nekje.

× × ×

Salon. Prihodnje jutro. Gospod Črnobratati pa gospa zajtrkujeta. Slabe, zelo slabe volje so gospod papa. Samovoljen in trmast pa svoji lepi gospej le pové, kje mu srce črevelj tišči. In potoži ji vse, prav vse, kar ga skrbi. Ali ni ta fjakar spravil v dru-

Ivo Česnik.

Komedija.

Barba se je vrnila pozno domov. Ko je stopila čez prag, je glasno zaklela in zadišalo je v sobi po žganju. Zadelala se je ob stol, opotekla in padla.

»Hudičeva Manka, že zopet mi je nastavila stelo.«

Šestnajstletno dekle se je vzbudilo in je na pol pritaženo vprašalo:

»Ali ste prišli?«

»Molči, Minka!«

Pristopila je k postelji in bila s pestmi po mladem, komaj na pol razvitem telesu.

»Pustite me, mama, saj bom pridna.«

»Ali dedca še ni?«

»Očeta še ni doma.«

»Prokleti lump, spat bo pil do jutra. To ga bom, ko pride. Kvarta, kvarta, ta gnila klada, kup gnoja!«

Utihišla je in se oblečena vlegla na trdo posteljo. Kmalu je zasmrčala, iz ust so ji pa tekla zelene, smrdeče pene.

Minka se je skrila pod odejo, bilo jo je strah. Tako majhna se je zdela sama sebi kot otrok petih let. Zunaj je šumelo listje

na kostanih in reka je valila svoje čiste deroče valove po široki strugi.

»Da bi mogla od tod, iz tega labirinta solz in dolgočasne, puste osamelosti. Mati pije dan na dan, tepe jo in preklinja, oče ni nič boljši. Kar zaslužita, vse zapravita, še zadosti ni, še ona jima mora dajati svoje trdo prislužene denarje. Pojdem, pojdem.«

Nedolžne so bile te misli in težko izpeljive. Že tolikokrat je sklenila, a vedno so se podrli vsi zlati gradovi v prah. In vstajala je pred njo mati, vsa vboga in zapuščena, potrebna opore, usmilila se ji je in oče se ji je usmilil, saj je bil brez moči in energije do kreposti. Okovi so ga oklepali, rešiti se jih ni mogel.

Proti jutru se je vrnil Pavel. Hripav glas je imel in onemogel je pel z neprijetnimi disonancami staro pivsko pesem. Zavilil se je v kot na kup slame in je zaspal.

Minka se je zbudila in se je zjokala. Vedno isto pusto, dolgočasno življenje in vedno ista pusta osamelost brez hipa veselja!

Ko se je zjutraj zbudila Barba, je Minka že davno skuhalala zajtrk in odšla v tovarno. Pavel je še trdno spal na kupu sla-

me. Glasno je smrčal, po umazani, sivi bradi se je cedila zelena slina.

Pristopila je Barba in ga loputala po hrbtu.

»Dobro jutro, Pavelček! Lump, vstani, velik dan je že. Danes je mnogo dela, pojdeva na starino prodajat. Pokonci, pijana klada!«

»Mhm, pusti me Barba! Babji vrag, imej pamet!«

»Ubogaj, Pavel! Še vedno si me slušal, tudi takrat, ko sem ti ukazala, da poidi na slamo spat. No, kar vstani!«

Udarila ga je drugič čez hrbet, da se je zvil v klopčič, si pomel zaspane oči in vstal.

Pozajuterkovala sta in odšla.

Godilo se je tako dan na dan. Pusto bi se zdelo Barbi in Pavlu, če bi ne bilo tako.

Nekega dne jih je obiskal sorodnik iz daljnega mesta. Našel ju je pijana in videl je, koliko trpi Minka. Usmilila se mu je v dno duše. In Minki je ugajal sorodnik, ker je bil mlad in je imel lepe črne brčice. Dogovorila sta se in nekega dne je zmanjkalo Minke.

Barba je prišla zvečer pozno domov in je tolkla po prazni postelji in se je jezila,

žbo prosvitljenega Khama, tega, ki kot žrebčarjev narednik še žrebce ukroti. Delavstvo, pravi, da za nas ukroti. Ti celo s znano tvojo prijaznostjo po svoji gospodinj-ski ali kakšni šoli že nisi za nas pridobila delavk. Pa bo on to storil. Smeja se. Za-stopam, sem in bom zastopal meščanstvo. Kaj me skrbe ti surovi ljudje. Iz dna duše sem jih in jih bom zaničeval. Drugačen ne morem biti. Zatajil bi načela sveta naša liberalna, ki so zato, da se na škodo ne-rasodne množice, ali ljudstva, kakor pra-vijo ti ljudje, nam, gospodi prosvitljeni do-bro godi. In zato sem delavstvo vedno za-ničeval zvest načelom svobodomiselnosti, ki veljajo seveda samo za premožne in bogate ljudi. Pisali smo vedno po naših li-stih, ne samo v slovenskih liberalnih, za-ničljivo o teh ljudeh. Pustili jim nismo, da se družijo, ker vsako delavsko združenje je na škodo nas bogatih ljudi. In ko smo končno primorani bili in jim dovolili, da se združijo, smo jim pa nagajali in jih zatirali, kolikor je bilo to v naših močeh. Nam se mora dobro goditi! Če ti ljudje umirajo po luknjah, če stradajo, če nimajo dela, kaj nam mari, da si bi morali po naših občinah skrbeti zanje. S pijanci in lenuhi smo zmerjali javno v seji ljubljanskega občin-skega sveta te ljudi. Nastopali smo proti njihovi zahtevi po splošni in enaki volilni pravici v državnem, kranjskem deželnem zboru, in pa v ljubljanskem občinskem svetu tako, kakor njihovi nasprotniki nikjer drugod. Zmerjali smo jih in psovali, ko so stavalji v Vevčah, na Jesenicah. Zidarje smo ob ljubljanski zidarski stavki zapirali. Moškim nedostojno smo psovali tobačne delavke, ko so nastopile junaško in krepko za odpuščene svoje sodelavce. In naj li bi bilo delavstvo tako neumno, da pozabi vse to in stopi v naše vrste, ko naša načela stranke za gosposke in bogate ljudi narav-nost nasprotujejo delavskim koristim. Mi-slim, da še »grajščak« ni tako neumen in bi vrjel, kar obeta stari žrebčarski nare-dnik. Kham naj izvede, kar se ni posrečilo niti Wolfu, tako priljubljenemu Nemcem? Društvo delavcev ustanovi Kham. Dobil bo nekaj več. Šle bodo za njim, dokler bo kaj ženka in cvenka. Črnobradati, ti pa zopet odveži mošnjček in plačaj... Šel je namesto v pisarno v gostilno, da pije na jezo. Vedel je, da bo zopet plačeval, pa pla-čeval za nič.

* * *

Stari feldwebel in mladi tajnik je pa le-tal in se pehal za žive in mrtve. Koval je društvo. Delavcev in delavk pa le ni in ni. Črnobradati je imel prav. Začel se je za Khamovo društvo med pristaši svobodne misli na Slovenskem pump in beračija, da je nastal v Izraelu jok in škripanje z zobmi, kakršnega še ni čul svet. Pa komaj da so plačevali nekaj agitatorjev. Kjer ni načel,

ker je mislila, da se je Minka skrila. Pri-žgala je luč in iskala, a našla je ni. In streznila se je hipno in začela tarnati, kleti, moliti in klicati na pomoč Marijo in svet-nike.

»Morda se je utopila v reki. Minka, moja draga, lepa, ljuba, saj te imam rada. Vrne se! Mati Božja, pomagaj mi, reši jo! — Prokleta punica, kam te je vrag nesel.«

In zjutraj je povedala možu. Oba sta jokala dolgo. Šla sta po mestu in sta iskala, povpraševala znanca, in ju rotila, naj jima povedo, če so jo kje videli. Tudi na poli-cijo sta se napotila in potožila ondi svojo revo. Gospodje so jima obljubili pomoč.

Nekoliko pomirjena sta se vrnila do-mov in nista pila tri dni in tri noči, jokala sta in molila in klela.

»Bog je poslal kazen, Pavelček!«

»Vrag nama jo je vzel. Tako lepa je bila in pridna najina Minka.«

Čez štirinajst dni se je pa vrnila Minka. Preveč je zahrepenela po materi in očetu in navadila se je smradu in trpljenja.

Od tedaj se ponavlja stara komedija.

Veliko takih komedij se godi po svetu.

tudi navdušenja in prepričanja ni. Šnops, vino, pivo pa vpliva le, dokler se maček ne izkadi.

* * *

Kham je našel vzrok, zakaj stvar ne gre naprej. Zavidal je Etbinu Kristanu, plača-nemu agitatorju jugoslovanske socialne demokracije, da ima potent na pavianovo zadnjico, pisano tako lepo. A ki išče, najde. In Kham je postal najslavnejši mož časa, v katerem živi on in mi vsi. O srečna, zlata doba, ki si nam dala moža, ki je iznašel kolomon, da reši potopa slovenske in vse-ga sveta liberalce pa še uniči slavo pavia-nove zadnjice, ošabno lepega malika so-cialne demokracije. Nekega dne je zagledal raka. In rak je zanesel Khamovo slavo po-vsod, kjer bivajo smrtni ljudje, ki čitajo tiskane stvari.

* * *

Pričakujemo slovesnega trenutka. Slav-no delo Khamovo izide. Precizno in natan-čno dokaže v njem, da so se liberalci raz-vili iz praprotopnih rakov. Rak je praded naših in liberalcev vsega sveta. Zato ima Kham neovržne dokaze v svojih rokah. Rdeče hlače liki rak je nosil kot žrebčar-ski narednik. Sorodnost barv torej doka-zana. Marsikateri liberalce zna plavati, rak tudi. Rakovo pot pa korakajo vsi liberalci. Veliko rakov je brez srca, kakor liberalci, ki ne poznajo nasproti ljudstvu srca. Viš-njeve krvi nimajo vsi liberalci, kakor tudi ne vsi raki. Kakor rak šči plje liberalce vsa-kega, ki križa liberalno rakovo pot. Rak skriva svoje meso pod košem, kakor libe-ralec iz ljudstva izžeti denar. Ni dvoma. Liberalci so rakovi potomci!

§ § §

Brzjavno poročilo vseh liberalnih časnikov.

Dunaj. Proslulo Khamovo delo »Li-beralec potomec praprotopnega raka« izšlo v vseh jezikih. Kham postal častni doktor vseh vseučilišč na svetu. Haeckla zadel iz zavisti mrtvoud, ko je čital Khamovo delo. Iz žalosti za strmoglavljeno opico izvršilo harakiri (japonski samoumor) brezštevilno Darwinovih in Haecklovih oboževalcev.

???

Med brati in sestrami.

Tobačno delavstvo. Na Francoskem tudi država izdeluje tobačne izdelke in pa vžigalice. S postavo z dne 14. novembra 1905 se pa zniža v francoskih tobačnih tvornicah dne 16. novembra letos delavni čas od 10. na 9. ur. Vlada vé, da se zniža izdelovanje po skrajšanem delavniku za desetino in da bi delavci in delavke, ki so plačani po množini izdelanega blaga, manj zaslužili, ko bi ostala veljavna prejšnja do-ločila. Zato so pa sklenili, da zvišajo te-meljne plače za deset odstotkov in da po-višajo tudi osobe za deset odstotkov. Ker so izplačali l. 1901 delavstvu 16,390.800 frankov, bodo znašali zvišani izdatki na leto približno 1,600.000 frankov. Zvišanje delavstva bi pa prenapolnilo tvornice in zato so sklenili, da povečajo tobačno tvo-rnico v Lyonu in pa da preosnujejo tudi tvornico v Toulouse. V tvornicah za vžiga-lice pa ne pomnože delavstva, pač pa po-stavijo nove stroje. V aubervillierski tvo-rnici upajo tako na leto napraviti 9 tisoč mi-lionov vžigalic, medtem ko so jih dozdaj le 3 tisoč 250 milijonov.

»Krščanska zveza avstrijskega tobač-nega delavstva« je vložila na glavno rav-nateljstvo c. kr. tobačne režije spomenico, v kateri zahteva dve stvari. Prva zahteva naglaša, da je večina tobačnih delavk omo-ženih in da so matere. Ker delajo med dne-vom v tvornici, morajo prepustiti otroke samim sebi ali jih pa dati v otroška zave-tišča, kjer jih imajo. Zvečer morajo dosti-krat otroci z materjo eno uro daleč domov, kjer pridejo v nezakurjeno sobo, ker ni podnevi nihče doma. Zgodi se tudi, da grejo otroci brez večerje spat. Na rodbin-

ske življenje tobačnega delavstva gotovo take razmere ne vplivajo dobro. Zato se prosi v spomenici, naj se zvečer konča po-zimi delo eno uro prej. Nadalje se pa v spomenici tudi prosi, naj bi pri onih, ki so upravičeni do penzije opusti V. kategorija, in naj se uvrsti zdaj V. kategoriji pripada-joče delavstvo v VI. kategorijo. Odkar se je ustanovila V. kategorija, so se popolnoma izpremenile življenjske razmere, dražje je vse.

Cvitava. Na našem mesečnem shodu dne 15. oktobra krajne skupine »Avstrijske strokovne zveze krščanskega delavstva avstrijskega« smo razpravljali o pravih naše tvorniške bolniške blagajne. Naglašalo se je, kako potrebno je razsodišče pri našem zavodu, ki ga pa ni. Govorilo se je tudi o nezadovoljnosti z našimi tvorniškim zdravniki. — 120.000 portorik so ukradli cigani v Landskronu iz železniškega voza.

Ljubljana. Naši rdečkarji izkušajo z vsemi silami, da bi spravili posamezne de-lavce v »rdečo zvezo«. Pri tem se poslu-žujejo vsakovrstnih neumnosti. »Naša zve-za« je prava, vse kar hoče, doseže. Tako so premotili tudi neko pošteno delavko. Toda kmalu je prišla do spoznanja, da je bilo govoričenje — le farba. Nekega no-vovstopivšega delavca so se tudi takoj po-lotili in sicer so mu obetali kar »boljše me-sto« če pristopi k zvezi. Toda mož je pustil njim samim tisto »boljše mesto« in ni ho-tel vstopiti v strankarsko zvezo. Mož si je pač popolnoma pravilno mislil to-le: Ako bi vi, ki meni ponujate »boljše mesto« imeli kaj tacega res na razpolago, bi tega gotovo ne ponujali meni, marveč bi raje zase ob-držali. Iz tega se razvidi, da se poslužujejo »rdeči bratci« tudi neresnice za svojo agi-tacijo. S tem pa kažejo tudi, da jim za de-lavstvo in njega interese ni prav nič. Ko bi jim bilo kaj do tega, bi ne skušali rušiti edinosti v našem neodvisnem društvu. Vsak, tudi na pol slep delavec lahko vidi, da rdečkasti kričači delajo le za socialno demokratično stranko in njene trebušne bogove. Zato delavci pozor in ne dajte se jim strahovati.

Idrija. V eni zadnjih števil »Naše Moči« smo že poročali, da je idrijsko pre-litev sem popolnoma zadovoljno. Dobro se bivalstvo oziroma delavstvo od zadnjih vo-še spominjamo, kako je bilo še lani, ko se je maloneje skorej vsako nedeljo tožilo na javnem shodu o raznih delavskih potrebah in težnjah. Odkar sta se pa sprijaznila so-cialno demokratska pa liberalna stranka, se pa vozi vse v najlepšem tiru. Pa vsaj imamo mnogo takih naprav in pa zavodov, ki bi mogli delavstvo zadovoljiti. Imamo Bratovsko skladnico, Občno konsumno društvo, Krščansko gospodarsko društvo. Vsi ti zavodi imajo namen, da izboljšajo delavske težnje. Najstarejša med njimi je bratovska skladnica, ki ima skoro tak na-men, kakor ga imata Občno konsumno ozi-roma Kršč. gospodarsko društvo samo v nekoliko manjšem obsegu. Seveda najbolj važno je, da dobi vsaki mesec iz c. kr. rav-nateljske blagajne 1400 kron, da nabavi za rudarje slanino, s katero naj zabelijo po-lento. To se vedno godi, pa kako. Eni in isti možje naročajo slanino za Bratovsko skladnico in za Občno konsumno društvo. Najbolj čudimo se pa, da stane slanina v Bratovski skladnici 1.56 K, v Občnem kon-sumnem društvu pa le 1.52 K. Težko raz-umemo, kam gre tisti dobiček od špeha. Občno konsumno društvo ima jako veliko povedati, kako zadovoljuje svoje člane. Pravijo, da so bolj zadovoljni uslužbenci kakor člani. Pa tožijo, da je vino v Obč. konsumnem društvu drago. Z vsem toraj niso še vsi zadovoljni. Iskra nezadovolj-nosti tli in bo tlela, dokler bodo vladale take razmere, kakršne so zdaj.

Sava. Strokovnega društva veselica in tombola je vključil gorostastnim zapre-kam popolnoma izpadla. Čeravno so nasprot-niki raznih vrst zastavili vse sile, da bi onemogočili dobrodelni namen za bolne člane delavskega društva. Zlasti nekateri so pokazali svoje umetno sovraštvo do de-lavcev s tem, da so z načelnikom in ne pravilno voljenim odborom odrekli delav-

sko godbo vsakemu vže ustanovljenemu društvu. Na vse zadnje se je pa vendar na tako zvit način brez vednosti vsakega delavca novo skrupirani godbeni odbor domislil, da bi se mogoče še kaj dalo izmzgati iz delavskih žuljev in da bo treba napraviti kak sijajni izlet skozi Karavanke v cvetočo Rožno dolino, da bi se tam prav prijetno zabavali in kratkočasili. Ker pa to stane denarja, so pa ti gospodje razven enega hitro sklenili, da bi se dala godba delavcem, in to sicer proti polni plači, to je, sto in dvajset kron. Smešno! Delavci, ki vže tako mesečno plačujemo po dva set vinarjev za godbo, naj bi zdaj še enkrat plačali, da bi potem zamogel takozvani Meister-Verein delati prijetne izlete in pri tem uničevati slovenski značaj, bodisi tu ali pa tam in to vse z denarjem, ki bi ga z zvijačo dobili iz žuljev slovenskih delavcev! Zato smo pa prisiljeni, da vprašamo, če se sploh zamore brez pravilno ustanovljenega društva kak odbor imenovati in to sicer brez vsake vednosti tistih delavcev, ki godbo vzdržujejo. V slučaju pa, ako bi se višji krogi nato ne ozirali, bomo pa že delavci preskrbeli, da se bode pravilno volil godbeni odbor. Odbor mora biti sestavljen tako, da bo cenil potrebo in korist godbe in delavcev. Zato smo pa prisiljeni, da vprašamo gospode odbornike, ali je bilo bolj pametno, da so naredili izlet skozi Karavanke in denar za izlet vzeti na posodo in s tem pokazati, da je godbena blagajna vedno prazna in s tem razburjati in hujskati delavce proti godbi in bi le ne bilo boljše prepustiti delavcem godbo brezplačno in tako pokazati vsaj nekoliko sloge in edinosti med uradniki oziroma med delodajalci in delavci. Ker pa ti gospodje niso vajeni, da bi delali za slogo in edinstvo med različnimi sloji, imajo pa kaj dobro preskrbljeno, da so nastavljeni rdeči prijatelji oziroma hujskači delavstva, da trgajo lepake strokovno delavskega društva, akoravno čitajo na njih, da se vesela vrši v prid bolnim delavcem. Imena teh so nam znana. Ker se pa godba pod takimi pogoji za tako visoko ceno na noben način ni mogla sprejeti, je pa bil odbor strokovnega društva prisiljen preskrbeti se na drugi način. Naprosil je tamburaše katol delavskega društva, za kar jim vsa čast, da so bili tako hitro pripravljeni priskočiti na pomoč in za kar jim tudi izrekamo najlepšo zahvalo. Ali tukaj so se ti gospodje pokazali še le v svetli luči, kakšni delavski prijatelji da so. Dobro vedo, da je večina tamburašev pri delavski godbi, so v zadnjem trenutku začutili potrebo in željo, da bi napravili izlet na Dovje, kar se jim pa vsled značajnih tamburašev vendarle ni posrečilo. Imena teh gospodov bomo pa že ob priložnosti objavili. Kdo pa je načelnik tega smešnega odbora, je pa vsem delavcem dobro znano. Vsaj se kaj rad pokaže s prepasano sabljico, ki je skoraj večja, kakor on sam. (Dopisnika prosimo, naj oprostijo, ker smo v zadnji številki zaradi pomanjkanja prostora dopis odložili.)

Tržič. Pri nas imamo zdaj socialni kurz. Delavci ga prav pridno pohajajo. Vsak ima svoje poročilo in sicer mora za socialni kurz obdelati kak časopis in obrazložiti o njem svoje mnenje. Debate so jako zanimive, pa tudi poučne. — Naše delavsko konsumno društvo dobro napreduje. Spada med najstarejše delavske zadrugne organizme med Slovenci. Upravo imamo jako praktično urejeno. Prodajalka vpiše vsako najmanjšo vsoto, ki jo sprejme za prodano blago. — V našem strokovnem društvu črevljarjev smo začeli deliti bolnim članom podpore. Zanimanje za društvo zelo napreduje. Pa tudi sovražniki naše strokovne organizacije so postali bolj tihi, kakor so bili svojčas.

Tržič. No, zdaj bo pa šlo, smo si delavci mislili, ko smo brali v »Naši Moči«, da je tovarnar Gasner odobral na shodu industrijev v Ljubljani, strokovno delavsko organizacijo. Posamezni, do zdaj preveč bojazljivi delavci so sem in tja dobili malo »korajže«. Vendar pa si ne upajo še v javnost, ker g. Gasnerju ne zaupajo preveč. Menijo namreč, da je Gasner bil za strokovno delavsko organizacijo, ker je

zanjo tako govoril g. dež. predsednik. Mi se v tem oziru vzdržemo vsake sodbe. Toda naša dolžnost je, da začnemo resno delati in se vsi tovarniški delavci priklonimo našemu strokovnemu društvu. Zdaj imamo odprto pot, na nas je toraj, da se združimo. Proč s tisto brezvestno zaspano brezbriznostjo, proč z nezaupanjem v sami svojo moč, proč s klečeplastvom. Pokažimo, da smo pošteni delavci, ljudje, ki samostojno služimo svoj kruh. Pokažimo tudi, da hočemo biti ob svojem delu svobodni ljudje, ki si poštenim potom urejajo razmere. Ne dajmo se smešiti po svoji brezbriznosti pred svetom. Stopimo v združeni krog svojih delavskih bratov po naši domovini. V združenju bomo dobili v same sebe zaupanje. Stanovska zavest in ponos se oživeta. Medsebojno občevanje postane pristraneje in čutneje. Odpre se nam pot do izobrazbe in sploh do boljših dni. Delavci tržiški! Ne spimo dalje, vzbudimo se, vstanimo in pričnimo delati z vsemi silami, da se tudi med nami povzdigne in ukrepi edina prava kršč. socialna delavska organizacija.

Krvoses kapitalizem.

Socialna demokracija kot gospodar. Izmed 837 podjetij, ki jih imajo v Nemčiji socialni demokrati, je le v 774 natančno določena delavna doba in pa plača uslužbencev. Nad tretjino uslužbencev nima niti popolnega nedeljskega počitka. Mnogo jih je, ki morajo delati vsako nedeljo v socialno demokratskih podjetjih po pet ur. Čujte in strmite! Socialno demokratska podjetja ne upoštevajo niti zakonito določeni počitek in so bila kaznovana v mnogih slučajih. Ko zapro trgovine, so morali ostati uslužbenci še v trgovini, da so počistili trgovine in naznanili red. Uslužbenec plačujejo socialno demokratska konsumna društva beraško nizko v Nemčiji, kjer so živela jako draga. Neko soc. demokratsko konsumno društvo, ki je izplačalo članom 14% dividende, je izplačalo voditeljici prodajalne mesečno le 65 mark. V avgsburškem socialnodemokratskem konsumnem društvu pa imajo prodajalke na mesec po 20 mark. Tako plačuje »bogata« nemška socialna demokracija svoje uslužbenec. In taki krvosesi naj bi rešili delavstvo?

Iz Vevč. Žalostne razmere v vevški tovarni. Delavstvo v vso odločnostjo obžaluje in obsoja početje g. ravnatelja Vagnerja, ki je menda mnenja, da je izkoriščanje delavcev ena glavnih nalog njegove službe. Ne bomo sodili, koliko on razume na delo, vemo le to, da si inženir na popir zastopi le toliko, v kolikor ga potrebuje za risbe in pisavo. Več se tudi zahtevati ne more. Da je temu tako, nas uči skušnja. Delali smo pod vodstvom inženirjev, kojim se je zdelo vedno preveč ljudi in preveč strojev. Ljudi so odpuščali, stroje pa prodajali. Papir je bil vedno prelep. Prišlo je tako daleč, da sedanji »oberdirektor« Titel v Gratweinu skoraj ni mogel delati vsled pomanjkanja cunj. Z velikimi stroški in trdom je g. Titel zopet vpeljal izdelovanje iz cunj. Kakor se sedaj čuje, hočejo le še do novega leta rabiti cunje, potem pa samo les. Na ta način bi prišlo zopet nekaj ženskih ob zaslužek. Čuje se, da je sedaj odslavljen štiri delavke, ki so delale na polju. Do sedaj je bilo za take delavke delo tudi po zimi, a sedaj tega ni več. Morda je bilo direktorja sram dati delavkam škandalozno plačo 70 vinarjev dnevno, kar pa ni verjetno. Ko bi se g. direktor vsaj toliko brigal za delavske razmere, kakor se briga za karte v restavraciji, morda da bi pri vsej njegovi socialni omejenosti vendar našel, da take razmere niso zdrave. Mi delavci zahtevamo od ravnatelja in sploh od podjetja, da se delavstvu ne dela krivica. Najmanj kar moremo zahtevati je to. Toda ako se tej naši zahtevi ne bode ustreglo, znajo nastati drugačne razmere, ki bodo pomedle z onimi, ki se v naši tovarni prištevajo bogovom. Ravnatelja pa tem potom pozivljemo, da se pobrine za razmere v tovarni. Kadar bode naredil red,

pa naj gre magari cele dneve in noči v restavracijo kvartat.

Iz D. M. v Polju se nam piše: Zopet se je skazal »Slov. Narod« v luči smešnosti. Vidno se dela dopisnik vzor izobraženega moža, v resnici pa niti svoje okolice ne pozna. Dopisnik klati o našem pevskem zboru in se nad tem spodtika, da je le »pevski zbor«. Dalje pravi, da imajo liberalci pevsko društvo »Sloga«, katere član je menda tudi »Narodov« dopisnik. Čudno je to, da od tega društva do sedaj še nismo slišali nobene »štimce«. Naj vendar pokažejo kaj znajo in če imajo sploh kaj pevskega na sebi. Jih je pa tudi težko slišati, ako gredo, namesto peti nagrobnice na pokopališče, raje v Zagorje ali Trbovlje iskati izobrazbe — katere so sicer zelo potrebni. Je pa tudi svobodomiselni ta dopisnik. Nad županom se jezi, zakaj da je občinsko pisarno spremenil v prostor za užiganje umetnega ognja. Toraj hišni gospodar v lastni hiši naj stori le to, kar mu zapove kak »Narodov« dopisun. No, no, tako daleč pa še ne bomo kmalu. Tudi podoknic in serenad ne bomo delali še liberalcem.

Skoro bi bil pozabil na Fužine. Gostilničar Kališek je liberalec od nog do glave in kot tak vabi goste v svojo »oštarijo« s tem, da zabavlja proti kršč. socialcem in »farjem«, da se kar iskre delajo. Toda mož ima tudi smolo. V neki pravdi je moral plačati le stroške. V slučaju Frančiške Mejač pa je bil obsojen na 24 ur zapora ali 10 K globe, isto se je pripetilo njegovi ženi — vsled tožbe Marije Lajevce. To je toraj žalosten konec, seveda ne za g. Riharja, pač pa resnicoljubne in naobražene liberalce.

Z lastnimi močmi.

Kamna Gorica. Bog nam pridi z blagoslovom na pomoč, da nas varje, združi v pravo moč. Okrog tega napisa smo se zbrali v nedeljo 28. m. m. kamnogoriški pa kroparski zadrugniki, ko je naš župnik blagoslovil novo naše zadrugno skladišče, ponos zadrugi in celi Kamni Gorici. Navdušenje se je ob tej priliki pokazalo v polni meri. Pela sta kroparski pa kamnogoriški zbor. Blagoslovljenja se je udeležil tudi naš župan g. Kappus, ki je izpregovoril nekaj jedrnatih besed o domačem obrtu in pa o pomenu pravega združevanja.

Slov. katol. akadem. društvo »Zarja« v Gradcu si je na I. občnem zboru v zimskem tečaju l. 1906/7 izvolilo sledeči odbor: Predsednik: stud. phil. Davorin Gorjanec, podpreds.: stud. iur. Ivo Česnik, tajnik: stud. iur. Fran Kovač, blagajnik: stud. iur. Fran Logar, knjižničar: stud. iur. Jernej Erman.

Lep zgled. Katoliška delavska društva v zahodni Nemčiji imajo svojo zvezo. Dne 1. julija 1906 je bilo združenih v zvezi 610 delavskih društev s 95.840 člani. Meseca oktobra leta 1904 je bilo v zvezi 366 društev z 22.310 člani manj. Glasilo zveze »Westdeutsche Arbeiter Zeitung« izhaja v 70.000 izvodih. Marsikdo se čudi, kako to, da narašča tako kršč. delavska organizacija v Nemčiji. Mi se prav nič ne čudimo. Naša delavska organizacija je šele, recite kar hočete, v povojih. Stara komaj 12 let. Napreduje pač, dasi ne tako hitro, kakor bi si marsikdo želel. Pri nas, ko smo bolj na jugu, ljudje tudi hitreje žive in so bolj lahki, kakor so resni Nemci. A nekaj imajo Nemci, kar naša kršč. slov. delavska organizacija še tudi nima. Tako n. pr. imajo v navedeni zvezi 34 delavskih tajništov, ko pri nas še enega ni.

Okno v svet.

Konfekcije. V Ljubljani se je naselilo več konfekcijskih podjetij, ki s prav židovsko reklamo izvršujejo svojo obrt. Ti ljudje imajo svoje delavce, katere plačujejo od kosa precej po pasje. Zato je pa tudi konfekcijsko blago po večini glede na trpežnost umerjeno po tej meri. Ako n. pr. kupim obleko pri konfekcionarju, ki stane kakih 20 — 24 forintov, sem srečen, če jo

morem čez štiri ali pet mesecev se kot dostojno obleči. Ako za obleko dam pri krojaškem mojstru 30 forintov, sem gotov, da me trpi vsaj eno leto. Vidi se iz tega, da je konfekcijsko delo le bolj na oko in toraj v tem oziru spekulativno. Poleg tega pa dela domačim mojstrom in delavcem veliko konkurenco. Ako pomislimo, kaka draginja živil in stanovanj je v Ljubljani, uvidimo takoj, da domačemu posameznemu krojaču ni mogoče tekmovati s konfekcijami, posebno še, ko je pri njem solidnost dela glavna stvar. Medtem, ko konfekcionarju nihče ne vpraša za to, ima domači krojač odjemalce, ki mu vse »izfušajo«. Mi nikakor ne zagovarjamo krojačev, ker bi se tudi tukaj dalo marsikaj boljše storiti. Toda njihova precejšnja zaspanost glede na lastne koristi jim je napoti. Ko bi tega ne bilo, bi tudi konfekciji ne cvetela pšenica pri nas.

Krojaška stavka se pripravlja med ljubljanskimi krojači.

Zavarovanje zasebnih uslužbencev. Zakon o zavarovanju zasebnih uslužbencev je gospodarska zbornica po dolgem obotavljanju vendar le sprejela. S tem je storjen korak naprej v socialnem oziru. Nikakor pa seveda še dolgo ni končana veriga splošnega ljudskega zavarovanja. Splošno delavsko zavarovanje čaka novih, po splošni volivni pravici izvoljenih ljudskih zastopnikov. Zakon o zavarovanju zasebnih uslužbencev stopi v veljavo najkasneje leta 1909. Kranjske zasebne uslužbenke namravajo priklopiti koroški ali pa tržaški zavarovalnici, kar z ozirom na žalostne izkušnje pri trž. zav. glede na nezgode uslužbencem gotovo ne bo všeč.

Dunaj, 31. oktobra. Stavkajo dunajski pomočniki pri prodajalcih suhega mesa. Pripadajo krščansko socialni delavski organizaciji. Na shodu dne 22. oktobra so sklenili, da prične stavkati. Zahtevajo 11urni delavnik, tedensko plačo in pa minimalne plače od tedenskih 12 do 32 kron in splošno izboljšanje plač za 5%. Delojemalci so odklonili pogajanja s svojimi delavci potom nižjeavstrijskega c. kr. namestništva. Končno se je po posredovanju namestništva končala stavka. Lep uspeh naših somišljenikov!

Ljudskih vseučilišč je na Danskem že 89. Vsako šteje povprečno 40 ugov, ki redno obiskujejo predavanja. Država daje 160 tisoč M podpore in jih podpira tudi z ustanovami, ki znašajo do 200.000 M na leto. Na teh vseučiliščih se obravnavajo vsa mogoča vprašanja iz vseh strok: zemljepisje, zgodovina, naravoslovje, socialna veda in sploh vse zveš, kar želiš. To so pravi viri ljudske izobrazbe. Predavanja podpirajo različni aparati, s katerimi se delajo naravoslovni poskusi, zemljevidi in slike. Na teh univerzah se vzgoje najboljši vodje strokovnih in drugih društev, ki širijo potem izobrazbo dalje med delavstvom.

Splošna in enaka volivna pravica. Krščanski socialci so v državni zbornici po nujnem predlogu posl. Gessmana, naj se prične nujno razpravljati v zbornici volivna preosnova, zamašili usta tehniški obstrukciji nasprotnikov volivne preosnove. Dr. Tavčar je kot svobodnjak grozno hud na mladočeh, ker nočejo trobiti v njegov politični rog. Hudo je seveda, da postane splošna volivna pravica dejanje, proti njegovi vzvišeni »napredni« volji. Kakor se vidi, naši naprednjaki zelo neradi zapuščajajo zbornične fotele in dijete. Kaj hočemo, usoda jim ne prizanaša in radi ali neradi se bodo morali zadovoljiti s premišljevanjem, da se ljudstvo ne dá več z lepimi besedami voditi za nos, marveč hoče resnega dela. Ljudstvu za poslance liberalnega slovenskega lenuštva in nazadnjaštva gotovo ne bo prav nič žal. S predlogom, ki se glasi: »Z ozirom na kratko delavno dobo državnega zbora se nalaga odseku za volivno reformo, da svoje poročilo predloži zbornici najdalje tekom 24 ur. V slučaju, da bi se predložilo poročilo odseka še pred ali med razpravo o tem okrajševalnem predlogu, stavijo podpisani

slededeči eventuelni predlog: Visoka zbornica skleni: Poročilo odseka za volivno reformo o zgoraj omenjeni zakonski predlogi je takoj v drugem branju vzeti v razpravo.« Ta predlog je zaprl sapo nasprotnikom volivne pravice in pospešil prepo-

trebno rešitev. Sicer so stokali, pa se že pomirijo, če preje ne pa potem, ko jim dá ljudstvo brco v najzasluženejši del njihovega telesa.

Ljubljana **Stari trg 10.**

Ivan Podlesnik ml.

priporoča svojo

trgovino s klobuki in čevlji.

Velika zaloga. ✦ Solidno blago.

Zmerne cene.

(Sklicateljem na ta oglas znaten popust.)

Delavci, trgovci pozor!

Slavnemu občinstvu uljudno priporočam svojo preurejeno

krojaško delavnico

v kateri izdelujem **moške obleke**, kakor tudi vsakovrstne **uniforme**, in vsa druga v to stroko spadajoča dela.

Delavcem v oddaljenih krajih drage volje postrežem z vzorci. Sprejemam tudi **že kupljeno blago v delo.**

Izdelujem vse po najnovejšem kroju točno in natančno po meri. Delo sprejemam v vsakem kroju in vsaki množini. Slav. konsumnim društvom in gospodom trgovcem priporočam posebni oddelek za izdelavo **konfekcij, oblek za prodajo, od najpreprostejše do najfinejše izvršitve.** Na zahtevo dam tem še bolj natančna pojasnila.

Svoji k svojim! Delavci, trgovci, podpirajte domačo tvrdko.

Za obilna naročila uljudno prosi

Matija Lazar

krojaški mojster v Kropi.

Cene brez konkurence!

Ne prezrite!

Ne prezrite!

8 52-12

Kdor hoče res postrežen biti z

dobrim, naravnim belim in črnim vinom,

naj se izvoli obrniti na staro znano in odlikovano trgovino z vinom

Anton Ivanov Pečenko

v Gorici.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.